



**VMI PARENGTO
NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO
POVEIKIO VERTINIMO
KRITIKA**

PINIGINIŲ PRIEVOLIŲ VALSTYBEI IŠIEŠKOJIMAS

(REMIAMASI DUOMENIMIS IŠ ANTSTOLIŲ INFORMACINĖS SISTEMOS IR DUOMENIMIS IŠ ANTSTOLIŲ PAJAMŲ IR IŠLAIDŲ ATASKAITŲ)

30,9 MLN. € - TIEK IŠ VISO BIUDŽETAS NETEKTŲ DĖL 1 Langelio Reformos per pirmuosius metusNAUDA VALSTYBĖS BIUDŽETUI ŠIUO METU
(KAI ANTSTOLIAI IŠIEŠKO PRIEVOLĖS VALSTYBEI)**NAUDA BIUDŽETUI 18,3 mln. €****„1 Langelio“ Reformos poveikio vertinimo kritika**Išieškojimui būtų pateikta iki 20% vykdomųjų dokumentų;
50 tūkst. pažeidėjų būtų leidžiama išvengti atsakomybės**NUOSTOLIS BIUDŽETUI 12,6 mln. €****32,8 mln. €**Per metus išieškoma skolų valstybės naudai
(2022 m. duomenimis).**13 mln. €:**4,9 mln. €
1,8 mln. €
0,9 mln. €
5,4 mln. €

Antstoliai sumoka mokesčių į biudžetą. Iš jų:

- PVM
- GPM
- Sodros
- Mokesčių už antstolių kontorų darbuotojus

5,3 mln. €

- Valstybė nesumoka būtinųjų vykdymo išlaidų per metus. (detaliau – skaidrėje (4)).

0 €

- Valstybės finansinė našta

9,7 mln. €

VĮ RC duomenimis, iš 70,4% skolininkų jau yra vykdomas išieškojimas ir taikomos kitos išieškojimo priemonės. Atlikus įstatymo numatyto dydžio išskaitas iš pajamų, išieškojimas iš skolininko sąskaitoje likusio DU yra negalimas.

6,5 mln. €:2,45 mln. €
0,9 mln. €
0,45 mln. €
2,7 mln. €

Netektos biudžeto pajamos ir mokesčių. Iš jų:

- PVM
- GPM
- Sodros
- Mokesčių už antstolių kontorų darbuotojus

2,8 mln. €:1,2 mln. €
0,4 mln. €
0,5 mln. €
0,75 mln. €

Valstybės finansinė našta, kurią sudaro:

- Nedarbo išmokos 175 atleistiems antstolių kontorų darbuotojams
- Informacinių sistemų modernizavimui ir palaikymui
- Atlyginimai 20 naujų VMI darbuotojų (VMI skaičiavimais)
- Plius atlyginimai 30 naujų VMI darbuotojų (LAR skaičiavimais)
- Valstybės mokėtinos būtiniosios išlaidos antstoliams

3,3 mln. €*

* Taikant ekonomiškai pagrįstus įkainius už 30 tūkst. antstoliams perduodamų vykdomųjų bylų administravimą (detaliau – skaidrėje (5)).

ANTSTOLIŲ VYKDOMI NEMOKESTINIŲ PRIEVOLIŲ IŠIEŠKOJIMAI VALSTYBĖS NAUDAI		„1 LANGELIO“ REFORMOS POVEIKIO VERTINIMO KRITIKA KAIP BŪTŲ VYKDOMI IŠIEŠKOJIMAI VALSTYBĖS NAUDAI	
100 %	100 tūkst. vnt. naujų vykdomųjų bylų pateikiama į metus	100%	Apie 100 tūkst. vnt. vykdomųjų dokumentų valstybės naudai 6 mėn. vykdytų VMI.
30 %	Apie 30 tūkst. vnt. vykdomųjų dokumentų įvykdoma per 6 mėn. (taikant kelias išieškojimo priemones ir išieškant ne tik iš sąskaitų, bet ir iš DU bei trečiųjų asmenų turto realizavimo lėšų).	10%	Apie 10 tūkst. vnt.* būtų užbaigiama per 1-ąjį išieškojimo pusmetį (taikant tik nuskaitymą nuo sąskaitų). Kadangi, pagal PLAIS duomenis, tik 29,6% skolininkų turi po vieną nurašymo nurodymą sąskaitoje (visi kiti turi po du ir daugiau), išieškojimo procesai tų pačių asmenų atžvilgiu būtų vykdomi ir VMI, ir antstolių kontorose; VMI tektų spręsti NS nustatymo ir keitimo, lėšų grąžinimo ir kitus administracinius klausimus. *Detalesnis aprašymas pateikiamas 6 skaidrėje.
400 darbuotojų	Antstolių sistemoje dirba apie 700 darbuotojų; procesai valstybės naudai sudaro apie 58% vykdomųjų dokumentų.	X €	Kitais 20 tūkst. atvejų būtų „2 langelių“ reforma: dviem trečdaliams skolininkų turint dvi ir daugiau prievolių, VMI taikoma priemonė – išieškojimas tik iš banko sąskaitų – nebūtų efektyvi (nes sąskaitai būtų pritaikyta NS, MVPD ir į ją būtų pervedama DU dalis, likusi po atskaitymo, iš kurios negalimas išieškojimas).
		50 tūkst.	Taip pat VMI vykdytų apie 70 tūkst. skolininkų mokumo stebėjimą (per pirmuosius metus) ir nustatę aplinkybes, kad atsiranda galimybės išieškoti, perduotų antstoliams. Baigiantis senaties terminui, bylų padaugėtų iki 300-350 tūkst. ir VMI reikėtų jau 150 žmonių. Nėra kriterijų ir prognozuojamų sąnaudų. (Antstolių kontorose vienam darbuotojui vidutiniškai tenka po 2 tūkst. administruojamų bylų.)
			50% pažeidimus padariusių asmenų išvengtų atsakomybės, nes VMI, nenustačiusi jų mokumo, neperduotų vykdomųjų dokumentų antstoliams (100 000 vnt. minus 10 000 vnt., kai VMI nurašoma nuo sąskaitų minus 20 000 vnt., kai išieškojimas vykdomas keliomis vykdymo priemonėmis minus 20 000 vnt., iš kurių išieškoma ilgiau negu per pusę metų).

Valstybės mokėtinos vykdymo išlaidos taikant šiuo metu SVI nustatytus įkainius

2022 m. pradėtos 121 433 naujos vykdomosios bylos VMI naudai (vnt.)			Mokėtinos būtinosios išlaidos (patiriamos piniginių sumų išieškojimo bylose privalomiems veiksams atlikti) (Eur)
Reikalavimų dydis (Eur)	Iki 3 eurų	30	554,76
	Nuo 3 iki 15 eurų	8735	215370,16
	Nuo 15 iki 50 eurų	34088	1050592,16
	Nuo 50 iki 300 eurų	44290	1638021,36
	Nuo 300 iki 600 eurų	14536	627199,328
	Nuo 600 iki 850 eurų	4610	227328,32
	Nuo 850 iki 1150 eurų	2984	165540,384
	Nuo 1150 iki 1500 eurų	2451	151079,64
	Nuo 1500 iki 2000 eurų	2342	173233,056
	Nuo 2000 iki 2600 eurų	1942	167586,832
	Nuo 2600 iki 3200 eurų	976	96257,024
	Nuo 3200 iki 4400 eurų	1065	131293,2
	Nuo 4400 iki 8700 eurų	1528	235464,8
	Nuo 8700 iki 14500 eurų	449	96867,26
	Nuo 14500 iki 29000 eurų	456	126485,28
	Nuo 29000 eurų	538	182392,76
Iš viso:			5 285 266,324

(5)

Valstybės mokėtinos vykdymo išlaidos taikant ekonomiškai pagrįstus įkainius,
kai vykdymo išlaidų našta nuimama nuo mažąsias skolas turinčių skolininkų

Įkainiai apskaičiuoti taikant sąnaudų principu pagrįstos kainodaros formules,
kurios yra Lietuvos antstolių rūmų užsakymu parengtos antstolių veiklos įkainių nustatymo metodikos dalis

2022 m. pradėtos 121 433 naujos vykdomosios bylos VMI naudai (vnt.)			Mokėtinos būtiniosios išlaidos (patiriamos piniginių sumų išieškojimo bylose privalomiems veiksams atlikti) (Eur)
Reikalavimų dydis (Eur)	Iki 3 eurų	30	466,8
	Nuo 3 iki 15 eurų	8735	225188,3
	Nuo 15 iki 50 eurų	34088	1432036,88
	Nuo 50 iki 300 eurų	44290	2972744,8
	Nuo 300 iki 600 eurų	14536	1309402,88
	Nuo 600 iki 850 eurų	4610	601605
	Nuo 850 iki 1150 eurų	2984	539328,16
	Nuo 1150 iki 1500 eurų	2451	516131,58
	Nuo 1500 iki 2000 eurų	2342	606086,18
	Nuo 2000 iki 2600 eurų	1942	533409,14
	Nuo 2600 iki 3200 eurų	976	313335,04
	Nuo 3200 iki 4400 eurų	1065	387084,9
	Nuo 4400 iki 8700 eurų	1528	677026,24
	Nuo 8700 iki 14500 eurų	449	232415,87
	Nuo 14500 iki 29000 eurų	456	303682,32
	Nuo 29000 eurų	538	429722,12
Iš viso:			11 079 666,21

(6)

PLAIS nurodymų statistika 2022 m. rugsėjo mėn.

Iš 157 526 skolininkų 46 580 turi po vieną nurodymą (vieną bylą). Šią grupę skolininkų galėtume laikyti tais, kurių interesai galbūt nebūtų pažeidžiami, nes išieškojimas iš DU jų atžvilgiu nebūtų vykdomas (jei išieškojimą vykdytų pati VMI).

Nemaža dalis skolininkų sutampa, t. y., išieškojimą vykdo ir antstoliai, ir valstybės institucija (sudėję visų institucijų skolininkus gauname 292 528 skolininkus, tačiau PLAIS registruoti tik 212 287 skolininkai, tai reiškia, kad 80 241 skolininko atžvilgiu išieškojimą vykdo tiek antstoliai, tiek valstybės institucijos) – jeigu šie skolininkai dirba, antstoliai yra nustatę NS ir tik dėl to valstybės institucijos iš sąskaitų nurašo tai, kas skolininkams lieka po išskaitų iš DU atlikimo. Jeigu VMI vykdytų išieškojimą iš sąskaitų, neabejotinai turėtų dirbti su NS nustatymais.

2022 m. rugsėjo mėn. statistika:

Antstoliai yra pateikę 846 111 nurodymų dėl 446 353 skolininkų – vidutiniškai po 1,9 nurodymo vienam skolininkui.

Pastaba. Visi antstoliai yra pateikę nurodymus dėl 157 526 skolininkų, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad yra skolininkų, iš kurių išieškojimą vykdo keli antstoliai, vertinant bendrą skolininkų skaičių skaičiuojama, kiek skirtingų skolininkų turi kiekvienas antstolis. Jeigu visus antstolius skaičiuoti kaip vieną bendrą išieškojimą vykdančią subjektą, tai vienas skolininkas, kurio atžvilgiu išieškojimą vykdo antstoliai, turi 5,37 nurodymo.

VMI yra pateikusi 19 459 nurodymus dėl 15 343 skolininkų; vidutiniškai 1,27 nurodymo vienam skolininkui.

Sodra yra pateikusi 830 738 nurodymus dėl 119 604 skolininkų; vidutiniškai 6,95 nurodymo vienam skolininkui.

Muitinė yra pateikusi 55 nurodymus dėl 55 skolininkų; vidutiniškai 1 nurodymas 1 skolininkui.

Iš šių duomenų galima suprasti, kodėl VMI taip optimistiškai vertina į reformos įgyvendinimą – dabar turi tik 15 343 skolininkus (atsižvelgiant į VMI darbuotojų skaičių tai nėra daug, tačiau, įgyvendinus reformą, skolininkų skaičius padidėtų kartais ir papildomų 20 darbuotojų tikrai neužtektų).

VMI, teigdama, kad šiuo metu neturi problemų su prievolių išieškojimu, neįvertina to, kad kontingentas prievolių neįvykdžiusių asmenų, su kuriais dirba antstoliai ir VMI, labai skiriasi (antstoliams tenka dirbti su daug mažesnio mokumo asmenimis).

(7) Ginčai dėl piniginių prievolių valstybei išieškojimo

ESAMA SITUACIJA, KAI VMI ADMINISTRACINIŲ BAUDŲ NEIŠIEKŠO

Viena teisenos rūšis.
Skundai dėl antstolių procesinių veiksmų
nagrinėjami pagal civilinę teisę

CPK 510 str. tvarka pateiktą skundą antstolis
išnagrinėja **per 5 darbo dienas.**
Antstoliui atsisakius patenkinti skundą visiškai arba iš
dalies, nagrinėjimas perduodamas apylinkės teismui

PRAKTINIS „1 LANGELIO“ REFORMOS POVEIKIS

Persipina dvi teisenos rūšys:

- skundai dėl mokesčių administratoriaus veiksmų nagrinėjami administracinio proceso tvarka
- skundai dėl antstolių procesinių veiksmų nagrinėjami
 - civilinio proceso tvarka

Užprogramuojama **„2 langelių“ painiava** tais atvejais, kai vienas asmuo turi keletą neįvykdytų prievolių: per 6 mėnesius VMI neišieškotos skolos būtų perduodamos antstoliams, o kitas to paties asmens skolas toliau išieškotų VMI. VMI tektų finansuoti ne tik baudų išieškojimo, bet ir mokėjimo terminų kontrolės bei vykdomųjų dokumentų administravimo procesus.

Ilgesni ginčų nagrinėjimo terminai:
mokesčių administratorius skundą išnagrinėja
per 20 darbo dienų.

Ginčui neišsprendus, jį toliau nagrinėja administracinis teismas;
terminai ilgesni nei bendrosios kompetencijos teismuose

(8) Projekto spragos

IGNORUOJAMOS Europos Tarybos rekomendacijos

Nesąžiningiems ar neatsakingiems pažeidėjams taikant analogiškas lengvatas, kaip ir geranoriškai atsiskaitantiems skolininkams, būtų pažeidžiami tarptautinės teisės aktai (Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacija Rec(2003)17, Europos Tarybos Europos veiksmingo teisingumo komisijos nurodymai geresniam Europos Ministrų Komiteto rekomendacijos Rec(2003)17 sprendimų vykdymo klausimais įgyvendinimui), numatantys, kad visas išieškojimo išlaidas turi atlyginti atsakovas (skolininkas).

NEPSKAIČIUOTOS IŠLAIDOS NS nustatymui ir keitimui

400 vnt. – tiek skolininkų prašymų nustatyti/pakeisti neliečiamą sumą (NS) kiekvienas antstolis vidutiniškai gauna į mėnesį.
Vidutiniškai 14 antstolių kontorų darbuotojų nuolatos dirba tik šį darbą
(NS nustatymas, keitimas, lėšų grąžinimas).
Galimybės automatizuoti procesus nėra, kadangi skolininkai gauna įvairių rūšių pajamas.

NEĮVERTINAMA nedarbo išmokų našta valstybės biudžetui

Įgyvendinus reformą ir antstolių kontorose sumažėjus administracinio darbo, būtų naikinama apie **110** esamų darbo vietų.
Nedarbo išmokoms per pirmuosius mėnesius iš valstybės biudžeto tektų skirti apie **1,2 mln. eurų**.

VALSTYBĖ DISKRIMINUOTŲ SAŽINGUS MOKESČIŲ MOKĖTOJUS

Jų sąskaita būtų priverstinai vykdomos prievolės pažeidėjų, kurie nubausti už greičio viršijimą, vairavimą išgėrus, kyšininkavimą ir kt. visuomenei pavojingus nusižengimus.

1. Neparengta alternatyva, koks efektyvumas ir nauda būtų sukurta proceso dalyviams, jeigu visos prievolės valstybei būtų administruojamos antstolių:
 - mažinant VMI, Sodrai ir Muitinei nebūdingų funkcijų apimtį ir visas piniginių prievolių valstybei priverstinio išieškojimo procedūras perkeltant į antstolių kontorą;
 - trumpinant piniginių prievolių valstybei pateikimo antstoliams terminus ir perduodant vykdomuosius dokumentus antstoliams administruoti jau kitą dieną po mokėjimo termino pabaigos, o ne po pusės metų, kaip yra dabar.
2. Nejvertintas NS keitimo poreikis ir nenumatytos žmogiškųjų išteklių ir laiko sąnaudos šiems procesams.
3. Neapskaičiuotos VMI konsultacijų centro papildomos sąnaudos dėl padidėjusio klientų srauto.
4. Neaiškūs kriterijai, kuriais remdamasi VMI sprendžia, kurie skolininkai yra nemokūs (korupcijos rizika).
5. Nejvertintos bylinėjimosi su proceso dalyviais išlaidos teismuose.

Prievolės valstybei priverstinio išieškojimo kaina biudžetui

ŠIUO METU, KAI VMI ADMINISTRACINIŲ BAUDŲ
NEIŠIEKŠO

Vienos prievolės, perduodamos priverstinai išieškoti antstoliui, kaina

0€

PO „1 LANGELIO“ REFORMOS

Kaina biudžetui pirmaisiais išieškojimo metais

12,6 mln.€*

Tam skolininkui, kuris yra mokus ir turi lėšų sąskaitoje, procesas bus nemokamas, nes už jį sumokės visi sąžiningi mokesčių mokėtojai.

* Žr. skaidrę (2)